

Aanvulling Milieueffectrapportage
Bestemmingsplan Natuurgebied Veluwe

Gemeente Ede

Maart 2013

1. Inleiding

De gemeente Ede heeft de Commissie voor de m.e.r. (verder: de Commissie) om advies gevraagd ten aanzien van het MER voor het bestemmingsplan Natuurgebied Veluwe van de gemeente Ede. Dit bestemmingsplan is hoofdzakelijk conserverend van aard. Ondanks het conserverende karakter van het bestemmingsplan, is een mer vereist vanwege met name de agrarische bedrijven en militaire terreinen in het plangebied en het feit dat het gebied deel uitmaakt van Natura 2000-gebied.

De Commissie heeft in haar voorlopig toetsingsadvies over het MER een aantal essentiële tekortkomingen geconstateerd. De Commissie acht het essentieel voor de besluitvorming dat de tekortkomingen worden gerepareerd. De Commissie heeft daarom geadviseerd om eerst het MER aan te vullen en daarna een besluit te nemen. Deze aanvulling is opgesteld door de gemeente Ede met medewerking van Arcadis. Tevens hebben we belangrijke informatie gekregen van het Ministerie van Defensie.

Leeswijzer

In deze aanvulling gaan we met het tweede hoofdstuk in op de context van het bestemmingsplan. We beschrijven voor de agrarische bedrijven de gebiedsspecifieke context voor het bestemmingsplan. Daarnaast geven we aan op welke wijze wij de agrarische bedrijven bestemd hebben.

Het derde hoofdstuk is bedoeld om het voornemen te specificeren. Daarbij is vooral ingegaan op de opmerkingen van de Commissie in haar voorlopig toetsingsadvies. In de eerste paragraaf beschrijven we in eerste instantie enkele overwegingen die ons geleid hebben tot het definitieve voornemen (die we beschrijven in de tweede paragraaf). De laatste paragraaf van het derde hoofdstuk behandelt de vragen die de commissie stelde in haar toetsingsadvies over het bepalen van de maximale milieueffecten.

Hoofdstuk vier behandelt de referentiesituatie en gaat vooral in op paragraaf 2.1.2 van het voorlopig toetsingsadvies. Het vijfde hoofdstuk gaat over de aspecten van Natura 2000. De eerste paragraaf is gewijd aan stikstofdepositie en de tweede paragraaf gaat over verstoring. Daarbij wordt ingegaan op de mogelijke verstoring als gevolg van de aanwezige militaire terreinen (vooral bij Harskamp) en de woningbouwplannen op de voormalige kazerneterreinen.

Het laatste hoofdstuk gaat over Flora- en faunawetsoorten en behandelt de opmerkingen van het voorlopig toetsingsadvies die in paragraaf 2.2.2 gemaakt zijn.

2. Context bestemmingsplan

2.1 Achtergrondinformatie

In het Natuurgebied Veluwe van de gemeente Ede is de agrarische sector sterk aan het afnemen. Van de in totaal 48 agrarische bedrijven in de vorige planperiode (vanaf 1995) zijn er nu nog in totaal 23 over. Hiervan resteren nog vier intensieve veehouderijen (waar dat er in 1995 nog 27 intensieve veehouderijen waren), waarvan er 2 binnenkort zullen stoppen.

De agrarische bedrijven waren met name geconcentreerd rondom de landbouwenclave 'De Driesprong'. Specifiek voor deze omgeving is in 1996 het functiewisselingsbeleid geïntroduceerd. Veel agrarische bedrijven hadden onder meer vanwege de steeds strikter wordende Natuurwetgeving en de trend van schaalvergroting, geen toekomstperspectief meer. Om onnodige leegstand te voorkomen en verrommeling van het landschap tegen te gaan, is deze stoppende bedrijven de mogelijkheid geboden gebruik te maken van de functiewisseling: beëindiging van het

agrarisch bedrijf met sloop van de agrarische opstallen in ruil voor één of meerdere woningen op locatie. Hier is op grote schaal gebruik van gemaakt. In totaal hebben in het plangebied 20 intensieve veehouderijen vanaf 1996 gebruik gemaakt van deze optie, en hebben nog eens 3 grondgebonden bedrijven de agrarische activiteiten gestaakt.

Tot slot is de gemeente bezig de veehouderijen te controleren en aan te schrijven op de vereisten uit de AMvB 'Huisvesting'. De verwachting is dat door deze strengere eisen nog meer veehouderijen zullen stoppen.

2.2 Wijze van bestemmen

In het bestemmingsplan zijn voor de veehouderij alle locaties opgenomen die een geldige milieuvergunning hebben, of waarvoor nog een niet-afgeronde planologische procedure (meestal functiewisseling naar wonen) loopt. De veehouderijbedrijven die op dit moment feitelijk nog in werking zijn, betreffen twee intensieve veehouderijen (1 nertsenfarm, 1 vleeskuikenhouderij), 11 paardenhouderijen, een zorgboerderij, een manege, een bedrijf met zoogkoeien en een aantal gemengde veehouderijen.

In de praktijk blijkt dat in de meeste gevallen (op drie na) de feitelijke veebezetting minder is dan de vergunde veebezetting. Vaak hebben deze bedrijven nog slechts een hobbymatig karakter. Het gaat dan veelal om bedrijven die paarden houden. In het bestemmingsplan zijn in totaal 22 agrarische bedrijven met een vergunning opgenomen (veehouderij, akkerbouw en kwekerij), waarvan er op korte termijn 1 intensieve veehouderij (legkippen) gaat stoppen en er 2 feitelijk al geen vee meer hebben. Een andere intensieve veehouderij (nertsenfarm) zal binnen afzienbare termijn ook moeten stoppen in verband met het nieuwe Besluit Huisvesting.

Kwekerijen zijn specifiek bestemd en kunnen niet omschakelen naar een veehouderij. Daarnaast zijn er een aantal woonbestemmingen die een milieuvergunning hebben. Deze hebben geen agrarisch bouwvlak, maar een reguliere woonbestemming gekregen. Deze locaties hebben geen uitbreidingsmogelijkheden. Het gaat in totaal om 2 woonbestemmingen, waarvan er één de milieuvergunning in zal trekken in het kader van functiewisseling. Ook is er één locatie die de bestemming 'sport' met de aanduiding 'manege' heeft gekregen en één locatie met de bestemming 'maatschappelijk' en de aanduiding 'zorgboerderij'. De mogelijkheden van deze locaties zijn vergelijkbaar met die van grondgebonden veehouderijen.

3. Voornemen

De Commissie adviseert om het MER en bestemmingsplan in overeenstemming te brengen met elkaar en de intenties van de gemeente. Specificeer het voornemen zodat navolgbaar is welke effecten het veroorzaakt en bepaal de maximale milieueffecten.

Als eerste willen we nadrukkelijk uiteenzetten wat ons voornemen omvat en de onduidelikheden daaromtrent wegnemen. Ten tweede gaan wij in op de maximale milieueffecten.

3.1 Overwegingen

Het voornemen omvat het ontwerp-bestemmingsplan. Dit plan omvatte de volgende relevante onderdelen:

- Het herbestemmen van 23 agrarische bedrijven, met de mogelijkheid van het vergroten van het bouwvlak met 10% tot een maximum van 350m²;
- Het herbestemmen van 55 grote en kleinere recreatieterreinen, volgens geldende bestemmingsplanregels;
- Het herbestemmen van woningen tot een maximum bestemmingsvlak van 1.500m². Een eventueel surplus van een perceel wordt bestemd als 'bostuin'.

Gelet op de discussie rondom de stikstofdepositie van agrarische bedrijven is besloten om in het vast te stellen bestemmingsplan de tien procent uitbreidingsruimte te schrappen. Tevens is de omschakeling van akkerbouwbedrijf naar een grondgebonden veehouderij niet mogelijk.

Na het ontwerp-bestemmingsplan is gebleken dat het provinciale beleid omtrent de recreatieterreinen aanzienlijk wijzigt. De eigenaren van de terreinen vroegen in diverse zienwijzen om meer flexibiliteit aan te brengen in de geldende bestemmingsplanregels. Om die reden is ervoor gekozen een specifiek traject in te zetten om de recreatieterreinen in een apart bestemmingsplan te regelen. Het herbestemmen van de recreatieterreinen maakt dus *geen onderdeel* meer uit van het voornemen.

Ten aanzien van de bostuinen bleek dat onvoldoende onderbouwd kon worden dat het voornemen om de betreffende percelen als zodanig te bestemmen niet zou leiden tot significante negatieve effecten op het nabijgelegen Natura 2000 – gebied. Om procestechnische reden is ervoor gekozen om niet te over te gaan tot het bestemmen van de ‘bostuinen’. Dit betekent dat het eventuele surplus van een woonperceel niet als zodanig bestemd zal worden en daarmee onderdeel uitmaakt van het voornemen. Het herbestemmen van woningen tot een maximaal bestemmingsvlak van 1.500 m² nadrukkelijk wel onderdeel uit van het voornemen.

3.2 Voornemen

Zoals uit het bovenstaande blijkt zijn er vanaf het ontwerp-bestemmingsplan tot en met de vaststelling van het bestemmingsplan ingrijpende zaken gewijzigd. Het voornemen wordt dus weergegeven in het vast te stellen bestemmingsplan. Het voornemen is als volgt te specificeren:

Agrarische bedrijven

- Het herbestemmen van 24¹ agrarische bedrijven. Van deze **24** agrarische bedrijven krijgen 20 de bestemming ‘agrarisch’. *Twee* bedrijven krijgen de bestemming ‘wonen’. Van de *twee* overgebleven bedrijven krijgt *één bedrijf* de bestemming ‘Sport’ (het gaat hier om een manege), *één bedrijf* de bestemming ‘Maatschappelijke doeleinden’ (een zorgboerderij)
- De twintig agrarische bestemmingen krijgen een bouwblok op maat dat betekent dat het huidige bebouwd bedrijfsoppervlakte maximaal toelaatbaar is. Een omschakeling van een akkerbouwbedrijf naar een grondgebonden veehouderij is niet mogelijk.

Militaire terreinen

- Het herbestemmen van militaire terreinen.

3.3 Bepalen maximale milieueffecten

In de effectbeoordeling van de MER is uitgegaan van alle agrarische bedrijven (ook van die bedrijven die niet als zodanig bestemd zijn). Van de 24 aanwezige agrarische bedrijven is het vergunde aantal dieren onderzocht en is tevens onderzocht wat de feitelijke veebezetting is op dit moment. Deze aantallen zijn meegenomen in de berekening van milieueffecten. Daarbij gaat speciale aandacht uit naar stikstofdepositie.

Het op maat bestemmen van agrarische bedrijven betekent dat het huidige bebouwingsoppervlakte van bedrijfsgebouwen geldt als het maximale toelaatbare. Deze systematiek gold ook onder het oude bestemmingsplan. Zoals eerder is aangegeven zijn alle groeimogelijkheden voor agrarische bedrijven uit het bestemmingsplan gehaald. Voor de effectbeoordeling is dus vooral gekeken naar de vergunde

¹ In het Mer wordt gerekend met 23 agrarische bedrijven. De reden dat er één agrarisch bedrijf meer bestemd is dan dat er in het mer mee is gerekend is dat de ‘milieustatus’ van één bedrijf tot vlak voor de vaststelling van het bestemmingsplan zeer onduidelijk is gebleken. De uitkomsten van het Mer worden hierdoor niet anders. Net als dit het geval is met het feit dat de grotere onderbezetting (61% in plaats van 40%) ook niet tot andere uitkomsten leidt qua stikstofdepositie.

veestapel met de daarbij behorende onderbezetting. Ook is in de regels uitgesloten dat kwekerijen de mogelijkheid hebben om een grondgebonden veehouderij kunnen beginnen. Dit is gebeurd door in de bestemmingsomschrijving te bepalen dat bij de aanduiding 'kwekerij' uitsluitend een kwekerij is toegestaan en geen andere activiteiten. Voor de duidelijkheid is deze omschakeling dus niet in het Mer verwerkt omdat het geen onderdeel uitmaakt van het voornemen.

Tot slot is voor het bepalen van de maximale milieueffecten van belang met welke emissiefactoren is gerekend en andere uitgangspunten die van belang zijn voor de depositieberekeningen. In bijlage 1 zijn de veehouderijgegevens op stalniveau (Rav-codes) weergegeven voor de bedrijven in het plangebied, conform de laatste vergunningen/meldingen. Tevens zijn hierin de gehanteerde emissiefactoren opgenomen. In bijlage 2 zijn de veehouderijgegevens gesommeerd per bedrijf en zijn de emissies weergegeven. Tevens zijn de overige kenmerken van het bedrijf (bouwblok, ligging) en ammoniakemissies per scenario weergegeven.

In beide bijlagen is ook de feitelijke situatie opgenomen. Voor de berekeningen met CBS-correctie (40%) is integraal een correctie op ammoniakemissieniveau van 40% toegepast. Deze is niet apart weergegeven in de bijlagen.

De input files van de OPS-PRO berekeningen voor de verschillende scenario's zullen digitaal aan de commissie verstrekt worden.

4 Referentiesituatie

De Commissie adviseert om de referentie voor het MER en de vergelijkingsbasis voor de Passende beoordeling te bepalen op basis van de huidige feitelijke situatie voor veehouderij (uitgaande van de gebiedsspecifieke situatie en de juiste uitgangspunten voor de stikstofdepositieberekeningen).¹⁰

In het MER is voor het bepalen van de huidige feitelijke situatie uitgegaan van het gemiddelde percentage onderbezetting (40%) voor alle diercategorieën in de gemeente Ede. De Commissie voor de m.e.r. geeft in haar voorlopige toetsingsadvies aan dat daardoor relevante verschillen tussen bedrijfstypen en – locaties in het plangebied mogelijk niet zijn meegenomen. Ook heeft de gemeente tijdens het locatiebezoek medegedeeld dat er in het plangebied sprake is van een kleinere onderbezetting dan waar in het MER vanuit is gegaan.

Naar aanleiding van bovenstaand advies van de Commissie voor de m.e.r. heeft de gemeente Ede in beeld gebracht wat de feitelijke veebezetting is voor locaties met een milieuvergunning/melding. Door ARCADIS is met behulp van deze aangeleverde gegevens de ammoniakemissie berekend voor de feitelijke situatie. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in onderstaande tabel.

	Nge	NH3 emissie (kg/jr)
Huidige situatie vergund	1421	20117
Huidige situatie vergund + CBS-correctie (40%)	853	12070
Feitelijke situatie	835	7826
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	1421	13519
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie (40%)	853	8111
Worst-case verkenning A / Voorkeursalternatief	1519	14159
Worst-case verkenning B	1519	16886

Worst-case verkenning A met depositiegrens / Voorkeursalternatief met depositiegrens	±1455	13741
Worst-case verkenning B met depositiegrens	±1448	14448
Best-case variant	1519	6703
Best-case variant met depositiegrens	1512	6680

Tabel 1: Ammoniak emissie in de verschillende referenties/verkenningen/alternatieven en varianten

Uit bovenstaande tabel is te concluderen dat het verschil tussen de vergunde emissie en de feitelijke situatie circa 61% bedraagt. In werkelijkheid blijkt er in het MER de Passende Beoordeling dus met te kleine onderbezetting te zijn gerekend. Om deze reden heeft ARCADIS de stikstofdepositie op de verschillende Natura 2000-gebieden en Beschermd Natuurmonumenten voor de feitelijke situatie uitgerekend. Het resultaat van deze berekening is weergegeven in tabel 2 op de volgende pagina.

Beschermingsgebieden Natuurbeschermingswet 1998	Habitattypen	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Feitelijke situatie	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel	Worst-case verkenning A/Voorkeursalternatief	Worst-case verkenning B
Binnenveld	H6410	0,4	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3
	H7140 A	0,4	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4
	H7140 B	0,4	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3
Gelderse Poort	H3150	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	H6510A	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	H91E0A	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Uiterwaarden IJssel	H3150	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
	H6510A	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2
	H91E0A	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2
	H91E0B	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3
Uiterwaarden Nederrijn	H3150	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
	H6510A	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
	H91E0A	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2
	H91F0	0,6	0,3	0,2	0,4	0,2	0,4	0,5
Uiterwaarden Waal	H3150	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	H91E0A	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Veluwe	H2310	2,1	1,2	0,8	1,5	0,9	1,5	1,9
	H2320	1,0	0,6	0,3	0,6	0,4	0,6	0,8
	H2330	1,8	1,1	0,7	1,2	0,7	1,3	1,5
	H3160	1,3	0,8	0,5	0,9	0,5	0,9	1,1
	H4010A	1,0	0,6	0,4	0,8	0,5	0,8	1,0
	H4030	2,3	1,4	1,0	1,6	1,0	1,7	1,9
	H5130	1,9	1,1	0,7	1,3	0,8	1,3	1,7
	H6230	1,4	0,9	0,6	1,0	0,6	1,1	1,3
	H7110B	1,0	0,6	0,4	0,7	0,4	0,7	0,8
	H7150	1,0	0,6	0,4	0,7	0,4	0,7	0,8
	H9120	2,2	1,3	0,9	1,5	0,9	1,6	1,9
	H9190	2,7	1,6	1,0	1,9	1,2	2,0	2,5
	H91E0C	1,2	0,7	0,5	0,8	0,5	0,9	1,0
Landgoederen Brummen	H3130	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3
	H4010A	0,4	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4
	H6410	0,4	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4
	H7150	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3
	H91E0C	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,3
Meeuwenkampje		0,4	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,3
Groot Zandbrink		0,4	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,3

Tabel 2: Gemiddelde stikstofdepositie (mol/ha/jaar) op beschermingsgebieden Natuurbeschermingswet 1998

Uit bovenstaande tabel is te concluderen dat de stikstofdepositie in de feitelijke situatie op een aantal habitats lager ligt dan in de huidige situatie + CBS-correctie veestapel (gehanteerd als referentie in de Passende Beoordeling). De toename aan stikstofdepositie door het voorkeursalternatief ten opzichte van de feitelijke situatie is in werkelijkheid dus hoger dan nu aangegeven in de Passende Beoordeling.

Het hanteren van de feitelijke situatie als referentiesituatie heeft geen gevolgen voor de conclusies voor wat betreft stikstofdepositie uit de Passende Beoordeling.

5 Natura 2000

5.1 Stikstofdepositie

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER aannemelijk te maken dat de genoemde mitigerende maatregelen bij maximalisatie van het ontwerpbestemmingsplan voldoende effectief zijn om aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebied de Veluwe als gevolg van dit plan uit te sluiten.

Belangrijk uitgangspunt voor de beoordeling van de milieueffectrapportage is het feit dat het vast te stellen bestemmingsplan geen groei van de veehouderij mogelijk maakt. Daarnaast staat vast dat de stikstofdepositie afneemt zeker gelet op het feit dat de trend van de agrarische bedrijven een neergaande lijn laat zien.

De mitigerende maatregelen zijn in lijn van de neergaande trend van agrarische bedrijven maar faciliteren ook de afname van stikstofdepositie op de natuurgebieden van de Veluwe. Belangrijkste mitigerende maatregel is om de latente milieurechten te verminderen door actief ongebruikte milieuvergunningen (of gedeelten daarvan) in te trekken. Hierdoor is het aannemelijk dat van de nog aanwezige agrarische bedrijven er verschillende zullen stoppen.

In de inleiding is ook aangegeven dat twee intensieve veehouderijen (met een grote belasting qua stikstofemissie) binnen de planperiode zullen stoppen. Het gaat namelijk om een nertsenfarm die gelet op de aangenomen wetgeving in 2024 moet stoppen en om een kippenbedrijf waarvan de stallen leegstaan en ingezet worden voor een functieverandering. De planvorming daarvoor is in een gevorderd stadium.

Het bovenstaande gaat slechts over twee bedrijven maar bevestigt wel het beeld van agrarische bedrijven in het natuurgebied De Veluwe. De neergaande lijn voor agrarische bedrijven staat vast en daarmee staat tevens vast dat de stikstofdepositie af zal nemen. Hierdoor is uitgesloten dat het bestemmingsplan leidt tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000 – gebied De Veluwe.

5.2 Verstoring

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER en de Passende beoordeling aannemelijk te maken dat het gebruik en de herbestemming van de militaire terreinen geen effecten heeft of deze alsnog, in cumulatie met de recreatieve activiteiten, te beoordelen. Maak zo nodig aannemelijk dat mitigerende maatregelen bij maximalisatie van het ontwerpbestemmingsplan voldoende effectief zijn om aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebied de Veluwe als gevolg van dit plan uit te sluiten.

In het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. is aangegeven dat er drie relevante ontwikkelingen zijn die tot verstoring van het Natura 2000 – gebied de Veluwe kunnen leiden. Dit zijn de militaire terreinen, de verblijfsrecreatieterreinen en de woningbouw op de kazerneterreinen in Ede Oost.

Voor wat betreft de verblijfsrecreatieterreinen verwijzen wij naar de inleiding waarin is aangegeven dat het bestemmen van de verblijfsrecreatieterreinen geen onderdeel is van het voornemen. Hieronder willen we ingaan op de mogelijke verstoring van de militaire terreinen en de woningbouw op de voormalige kazerneterreinen.

5.2.1 Militaire terreinen

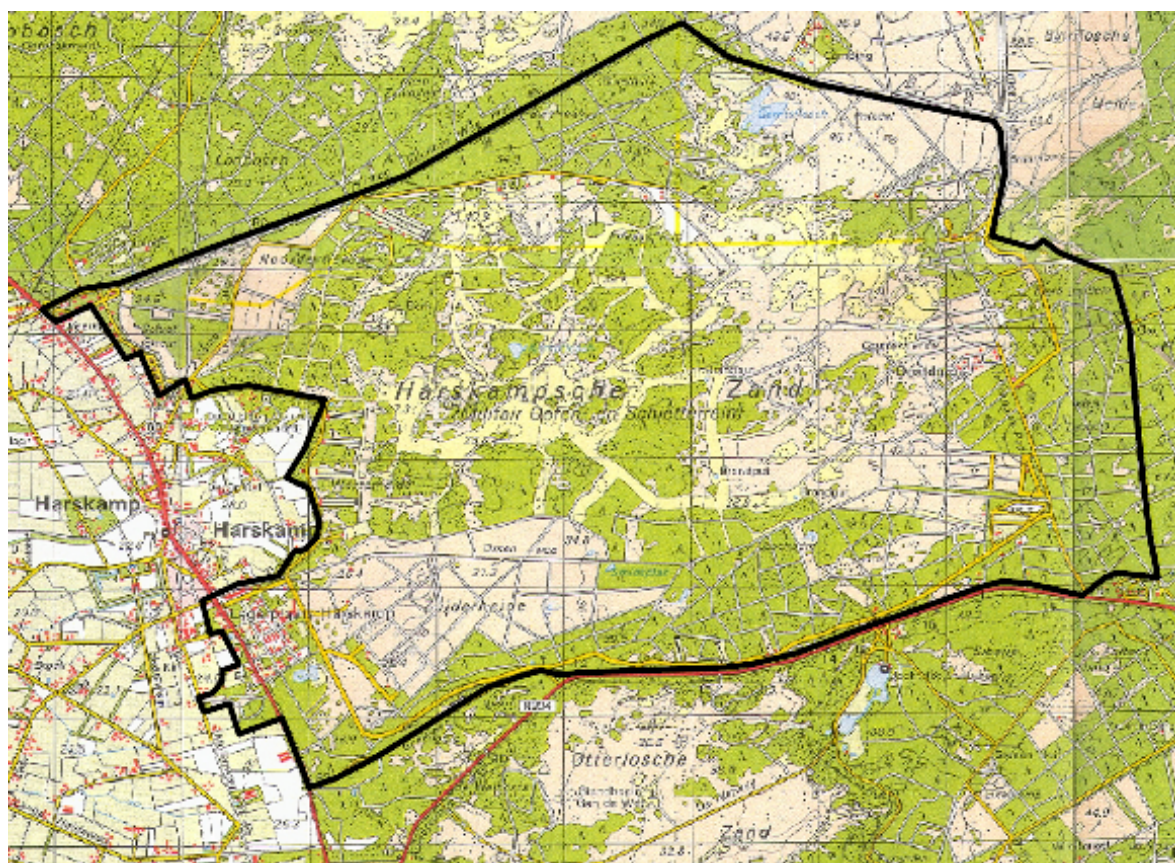
Zoals in de inleiding is aangegeven is het herbestemmen van de militaire terreinen onderdeel van het voornemen. Het gaat om twee terreinen. Een magazijncomplex tussen Ede en Otterlo en het infanterieschietkamp Harskamp (hierna: ISK Harskamp). Uitgangspunt van het bestemmingsplan is om de huidige situatie op de terreinen te vertalen in een actueel planologisch kader.

A Magazijncomplex

Ten aanzien van het magazijncomplex wordt overwogen dat dit slechts een opslagterrein is (zonder explosieven). Dit terrein genereert dus geen negatieve milieueffecten. Daarnaast was dit magazijncomplex ook opgenomen in het vorige bestemmingsplan en is het gebruik sinds die tijd niet in betekende mate gewijzigd en valt het daardoor ook nog onder het bereik van het bestaand gebruik. Dit betekent dat het herbestemmen van het magazijncomplex niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied De Veluwe.

B ISK Harskamp

Het infanterieschietkamp bij Harskamp omvat een groot gebied. Hieronder is in een figuur het gebied weergegeven.

Voor dit gebied is in opdracht van het ministerie van Defensie in 2007 een Natura 2000 beheerplan opgesteld. Dit plan zal onderdeel uitgaan maken van het beheerplan voor het hele Natuurgebied Veluwe.

In het beheerplan wordt geconcludeerd dat de aanwezige ecologische rijkdom zich heeft kunnen handhaven gegeven het militaire gebruik. De aanwezige natuurwaarden zijn voor een groot deel nog aanwezig in het gebied. Een belangrijke reden daarvoor is dat het gebied niet is opengesteld. Hierdoor heeft de nachtzwaluw een optimaal leefgebied voor zichzelf (ondanks het intensieve avondgebruik van schietbanen). Tevens staat in het beheerplan dat het laatste broedgeval van de duinpieper in Nederland is waargenomen op de ISK Harskamp. Al met al is de conclusie van het beheerplan dat de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen (die in de invloedssfeer van ISK Harskamp liggen) haalbaar zijn, mits de inrichtingsmaatregelen (voorzvloeiend uit het beheerplan) uitgevoerd worden.

Daarnaast moet voor het ISK Harskamp ook bedacht worden dat er veel activiteiten onder het bestaand gebruik (in de zin van de Natuurbeschermingswet) vallen. Hieronder is uit het beheerplan een opsomming opgenomen van de activiteiten. Als er aangegeven is dat er geen natuurbeschermingswetvergunning nodig is dan betekent dit dat de activiteit onder het bestaand gebruik valt.

Activiteit	Netto effect Natura 2000 doelen	Vergunning NB-wet nodig?
Gebruik schiet- en oefenbanen	Negatieve effecten beperkt en lokaal, niet significant. Per saldo effect positief door afsluiting van het gebied.	Niet nodig zolang gebruik niet substantieel wijzigt en de huidige schiet- en oefenbanen niet worden uitgebreid. Maat daarvoor is het geluidsniveau. Zie bijlage 5
Vervoer manschappen en materieel	Negatieve effecten zeer beperkt en lokaal (niet significant)	Niet nodig, zolang terrein zelf wordt gemeden.
Gebruik bivak	Negatieve effecten zeer beperkt en lokaal (niet significant)	Niet nodig.
Activiteiten schrootzoekers	Negatieve effecten zeer beperkt en lokaal (niet significant) Positief milieueffect	Niet nodig.
Gebruik helikopters	Negatief effect beperkt en niet significant. Effect kan wel toenemen en significante effecten zijn dan niet uitgesloten.	Niet nodig, zolang vluchten niet toenemen en niet plaatsvinden in de broedtijd of wel plaatsvinden in de winter (oktober t/m februari)
Beheer brandgangen en stuifzand	Positief effect op stuifzand	Niet nodig.
Brandbeheer	Positief effect op schraal grasland	Niet nodig.
Maaien	Positief effect op schraal grasland	Niet nodig.
Opslag verwijderen	Positief effect op heide en roodborstapuit	Niet nodig.
Beheer blusvijvers	Geen	Niet nodig.
Bosbeheer	Positief effect op oude eikenbossen	Niet nodig.
Wildbeheer	Geen	Niet nodig.
Natuurbeheer	Positief effect	Niet nodig.
Recreatie	Geen significant effect	Niet nodig.
Crossterrein	Mogelijk effect op boomleeuwcrick, rood borstapuit, nachtzwaluw en zwarte specht	Wel nodig, bij handhaving.
Overige activiteiten	Geen significant effect	Niet nodig, voor zover deze zich niet uitbreiden.

Het bovenstaande geeft aan dat het herbestemmen van het ISK Harskamp mogelijkwerijs leidt tot effecten op het Natura 2000 gebied maar dat deze niet significant zijn gelet op de te nemen maatregelen vanuit het beheerplan. Deze maatregelen zijn voldoende effectief waardoor het

uitgesloten is dat bij een maximalisatie van het bestemmingsplan het uitgesloten is dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000 gebied De Veluwe zullen worden aangetast. Daarnaast moet bedacht worden dat een groot deel van de activiteiten onder het bestaand gebruik valt.

5.2.2 Woningbouw op de kazerneterreinen

Voor het planologisch faciliteren van de beoogde woningbouw op de kazerneterreinen is een bestemmingsplan opgesteld. De woningbouw maakt onderdeel uit van de grotere gebiedsontwikkeling Veluwe Poort. Voor die gebiedsontwikkeling (vastgelegd in een structuurvisie) is een Mer gemaakt. Bij het bestemmingsplan voor de kazerneterreinen is een (derde) aanvulling op dit Mer gevoegd.

In die aanvulling is aangegeven dat de woningbouw leidt tot een grotere recreatieve druk op de Syssest en de westzijde van de Ginkelse hei. Hierdoor zijn negatieve effecten niet uit te sluiten. Daarom is er een passende beoordeling gemaakt. In die passende beoordeling zijn mitigerende maatregelen voorgesteld waardoor significante negatieve effecten zijn uitgesloten. Deze maatregelen zagen vooral op het zoneren van de recreatiestromen. Voor deze aanvulling is door de commissie voor de m.e.r. een positief toetsingsadvies onder voorwaarden afgegeven.

6 Flora- en faunawetsoorten

De Commissie adviseert voor de besluitvorming het MER aan te vullen met een beschouwing van de mogelijke effecten op mogelijk aanwezige (streng) beschermde soorten in het gebied.

De effecten op soorten beschermd door de Flora- en faunawet zijn reeds beknopt toegelicht in paragraaf 6.7.1, 6.9.2 en 6.10.2 van het MER.

Paragraaf 6.7.1

In paragraaf 6.7.1 is de huidige situatie in beeld gebracht met betrekking tot soorten beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Hier wordt ingegaan op de soorten die mogelijk voorkomen en zijn de effecten van het voorkeursalternatief op de beschermde soorten in beeld gebracht.

In deze paragraaf kan een aanvullende mitigerende maatregel worden opgenomen:

- “Schade aan beschermde soorten dient zoveel mogelijk te worden beperkt en kan in veel gevallen voorkomen worden door te werken volgens een ecologisch protocol, waarin bijvoorbeeld voorstellen worden gedaan over werken buiten gevoelige perioden en wijze van uitvoering. Mogelijk is voor sommige soorten het opstellen van een mitigatieplan aan de orde indien verblijfplaatsen of leefgebied verdwijnt. Bij concrete initiatieven dient een protocol voor soorten van de Flora- en faunawet te worden opgesteld.”

Paragraaf 6.9.2

De tekst van paragraaf 6.9.2 met betrekking tot flora- en faunawet kan worden vervangen door onderstaande tekst:

- In Tabel 13 in paragraaf 6.7.1 is een overzicht opgenomen van soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet die mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied. Door het toevoegen van bebouwing kan ruimtebeslag optreden op het leefgebied van soorten. Zwaar beschermde soorten zullen niet tot zeer weinig op recreatieterreinen voorkomen. De verstoring op dergelijke terreinen is voor de meeste soorten in de huidige situatie al te groot. Wel kan er ruimtebeslag optreden op bomen of groenstructuren, verblijfplaatsen van bijvoorbeeld (jaarrond beschermde) broedvogels, eekhoorn en vleermuizen zijn hier niet uit te sluiten en kunnen worden aangetast. Ook indien gebouwen gesloopt worden kunnen verblijfplaatsen (ook van bijvoorbeeld steenmarter) worden aangetast. De kans op een negatief effect op zwaar beschermde soorten is daarom klein, maar niet uit te sluiten. Het worst-case alternatief wordt daarom als negatief (-) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Bij concrete initiatieven dient de toetsing op soorten uit de Flora- en faunawet te worden betrokken.

Schade aan beschermde soorten dient zoveel mogelijk te worden beperkt en kan in veel gevallen voorkomen worden door te werken volgens een ecologisch protocol, waarin bijvoorbeeld voorstellen worden gedaan over werken buiten gevoelige perioden en wijze van uitvoering. Mogelijk is voor sommige soorten het opstellen van een mitigatieplan aan de orde indien verblijfplaatsen of leefgebied verdwijnt. Bij concrete initiatieven dient een protocol voor soorten van de Flora- en faunawet te worden opgesteld.

Paragraaf 6.10.2

De tekst van paragraaf 6.10.2 met betrekking tot flora- en faunawet kan worden vervangen door onderstaande tekst:

- In Tabel 13 in paragraaf 6.7.1 is een overzicht opgenomen van soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet die mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied. Bij omvorming van de percelen kan leefgebied van zwaar beschermde soorten verloren gaan. Omdat de percelen erg divers zijn, kan dit gaan om leefgebied van verschillende soorten. In percelen met heide en stuifzand kunnen bijvoorbeeld leefgebieden van reptielen aanwezig zijn, indien er water aanwezig is kunnen ook amfibieën voorkomen. In meer bosachtige percelen kunnen verblijfplaatsen van jaarrond beschermde broedvogels, vleermuizen, eekhoorn en boommarter aanwezig zijn. Ook kunnen de percelen dienen als foerageergebied voor grotere zoogdieren als das. Indien dood hout aanwezig is, kan vliegend hert voorkomen. Ook kunnen Standplaatsen van beschermde planten niet worden voorkomen uitgesloten in het plangebied. Bij omvorming van de percelen kunnen verblijfplaatsen en leefgebied van zwaar beschermde soorten verloren gaan. Hierdoor kan er een negatief effect optreden op deze soorten. Op dit detail niveau kan niet meer gezegd worden over de aard en omvang van de effecten, deze verschillen per perceel. Het worst-case alternatief wordt daarom als zeer negatief (--) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Het opstellen van mitigerende maatregelen is op dit detailniveau lastig inzichtelijk te maken, omdat de mogelijkheden per perceel anders zijn. De gemeente zou in overleg met eigenaren tot passende oplossingen kunnen komen, of voorwaarden kunnen stellen aan het omvormen van de percelen om schade aan beschermde soorten mogelijk te voorkomen. Het is onduidelijk op welke wijze hier invulling aan kan worden gegeven.